

ШВАЈЦАРСКО ПРАВО

ПОЛИТИЧКО ЗАКОНОДАВСТВО

- Швајцарска није етнички јединствена земља.
- Њени становници већином говоре немачки језик, један број француски, у Тесину се говори италијански, а постоји један део Швајцарске у коме се говори једним дијалектом који је произишао из латинског језика (реторомански језик).
- Првобитно су за службене језике одређени немачки и француски, а сада су и италијански и реторомански службени језици,
- Закони се првобитно доносе на немачком језику, па се после преводе на остале.

- Швајцарска има особен геополитички положај – између три велике силе: Француске, Немачке и Аустрије.
- Вољом ових сила призната је Швајцарској вечита неутралност, под условом да она сама ту неутралност не крши.
- Швајцарска као земља нема спољну политику јер би тиме прекршила неутралност.
- Међутим, Швајцарска је веома активна у различитим организацијама ОУН.
- Када је 1919. године створено Друштво народа, оно је имало седиште у Женеви.

- Швајцарска је настала тако што су мале покрајине – кантони и градови, почели да се уједињују (најпре немачки а касније и остали), с тим да је њихова веза била лабава.
- Савез швајцарских кантона темељио се на заједничкој потреби заштите од непријатеља.
- Почетком 19. века, Швајцарску је освојио Наполеон и створио републику Хелвецију, која је престала да постоји када је дошло до Наполеоновог пораза.
- Живот у заједничкој држави доводи стварања права швајцарских кантона и швајцарске државе.

- У време Наполеона, Швајцарска је претворена у готово унитарну државу.
- Година 1849. пресудна је за историју Швајцарске јер долази до грађанског рата између оних кантона који су били за то да Швајцарска остане конфедерација, који би једино у случају ратне опасности ступали у тешње везе у циљу заједничке заштите, и оних кантона који су желели да Швајцарска постане федерација, савезна држава.
- Федералистички кантони су победили, тако да је Швајцарска постала федерација.
- Ипак, конфедерализму се чине уступци, тако да и дан-данас Швајцарска има у свом називу термин конфедерација.

- Швајцарска није имала своју самосталну војску, већ су кантони давали контигенте, што је уступак конфедерализму такође.
- Тек Уставом из 1999. године створена је јединствена швајцарска армија.
- Јачају федералистички елементи.
- Ипак, у Уставу од 1999. године стоји одредба да су кантони и градови суверени уколико суверенитет није пренесен на савезне органе.

- У погледу организације власти Швајцарска је специфична.
- Савезна скупштина има два дома, као и друге федерације – Национално веће (бирају га сви грађани) и Веће сталеза (чине га представници кантона и градова).
- Швајцарска нема појединца као шефа државе, нити председника владе, него се бира један посебан орган – Савезно веће, чији чланови заједнички представљају владу по принципу ротације, тако да председник Швајцарске и председник већа буде један члан на годину дана.

- Сваки члан Савезног већа има један департман, на челу је одређеног министарства.
- Дакле, они су уједно и министри и колегијални шеф државе.
- То је директоријални систем, који је једно време постојао у Француској (када је на челу државе био директоријум).
- Интересантно је да су комунистичке државе преузеле швајцарски модел тако што су на челу имале президијум или председништво, што је био случај и у социјалистичкој Југославији.
- Циљ је да се избегне да појединац, јак лидер, преузме сувише власти.

- Још једна особеност швајцарског система оличена је у начину доношења закона.
- Законе доносе засебно Национално веће и Веће сталежа, тако да закон не може да буде изгласан ако не постоји већина како у Националном већу, тако и у Већу сталежа.

- Још једна специфичност швајцарског система јесте референдум, због чега га многи називају референдумска демократија.
- Прво, референдум је обавезан у одређеним случајевима (када се ради о промени Устава), али када одређени број грађана тражи да се нацрт закона изнесе на референдум, онда тај закон мора добити подршку на референдуму.
- Бирачко тело је трећи дом и многи сматрају да је то највећа демократија на свету.

- Неки кантони су веома мали. У њима је непосредна демократија веома изражена.
- Поједини теоретичари изнели су став да уједињена Европа треба бити изграђена по швајцарском моделу.
- Има и наших теоретичара који сматрају да Србију треба кантонизовати.
- То је можда антиисторијски, јер јер Србија у својој историји никада није била кантонизована.

- Не треба на силу инсистирати на нечему што нема утемељење у народу и историји.
- Зато је важно разумети да различити модели не могу да се пресађују из једне државе у другу, због различитости развојног пута.
- Опонашање је могуће само у извесној мери.
- Нпр. поједине државе Латинске Америке су преузеле Устав Сједињених Америчких Држава, али тај Устав није никада функционисао као у Сједињеним Америчким Државама, јер су традиција, етнички састав и економска снага становништва другачији.

ПРАВОСУДНО ЗАКОНОДАВСТВО

Швајцарски грађански законик

- Швајцарски грађански законик је донесен 1907. године, а ступио је на правну снагу 1. јануара 1912. године.
- Тај Законик веома је особен и извршио је велики утицај у свету, нарочито код нас после Другог светског рата.
- До 1880. године, кантони су доносили своје самосталне грађанске законике, који су стајали под различитим правним узорима. У то време није постојало уставно овлашћење да Швајцарска донесе грађански законик.
- Доношење кантоналних законика било је заправо инспирисано трима изворима:
 - Code civil,
 - Аустријски грађански законик и
 - народно обичајно право.

- Швајцарци су увек сматрали да грађански законик треба да напише један човек.
- Сматрало се да комисије које имају више чланова могу да доведу до настајања хетерогених и противречних одредаба.
- Зато, у време док су кантони имали своје грађанске законике, један велики правни писац Каспар Блунчли, који је познат по једном изванредном раду из теорије државе, био је позван од једног кантона да напише грађански законик.
- Блунчлијев законик био је узор за доношење каснијег Швајцарског грађанског законика.

- Друга особеност швајцарског система била је у томе што је, првобитно, швајцарска федерација била овлашћена да донесе закон о облигацијама.
- Наиме, године 1874. наступила је ревизија устава, којом је савезној држави дата законодавна власт у области облигационог, трговачког и меничног права и неких грађанскоправних питања, а остале области грађанског права и даље су биле у законодавној надлежности кантона.
- Такво стање у Швајцарској задржаће се све до 1898. године, када је новом ревизијом Устава, савезна држава постала носилац законодавне власти у целој материји грађанског права.
- Из ових разлога, у Швајцарској је прво донесен Законик о облигацијама, а касније и грађански законик.

- Законик о облигацијама донесен је 1881. године, а почео се примењивати 1883. године.
- Законик је имао три дела:
 - опште одредбе о облигацијама,
 - одредбе о појединим уговорима и
 - трговинско право.
- Године 1911. Законик о облигацијама је ревидиран, с тим да је тај ревидирани текст ступио на снагу 1. јануара 1912. године, заједно са Грађанским закоником.

- За писање грађанског законика, Савезно веће је одредило једног јединог човека, Еугена Хубера, професора права и једног од најистакнутијих цивилиста тога доба.
- Хубер је био свестрана личност, па га историја памти и као политичара, народног посланика и новинара.
- Средином осамдесетих година 19. века Хубер је објавио дело „Систем и историја швајцарског приватног права“, којим је обнародовао кантонална грађанскоправна законодавства.
- Хубер је нацрт Швајцарског грађанског законика писао деведесетих година 19. века, а јавности и Скупштини предао га је након поменуте ревизије устава из 1898. године.
- Савезна скупштина усвојила је Законик 1907. године, одређујући притом *vacatio legis* до 1. јануара 1912. године.

Карактеристике Швајцарског грађанског законика

- Швајцарски грађански законик је писан лаким језиком са пуно страних речи – чак се и не зове грађански законик, већ цивилни законик.
- Употреба овог термина говори да се ради о једном широком, популарном, готово популистичком схватању грађанског права.
- У погледу језика, занимљиво је да су Хрвати под утицајем Немаца јер су Немци увек тежили да уместо неке латинске речи измисле неку своју реч (Хрвати су, следећи Немце, облигационо право назвали обвезно право).

- У Швајцарском грађанском закону нема појмова неразумљивих лаицима.
- Сваки лаик може да чита грађански законик. То је последица идеје да у кантонима судије не буду правници него лаици.
- У Швајцарској, поред судије, мора постојати један правни референт, који ће му помогати у примени права (различито од нашег система).

- Швајцарски грађански законик у свом изворном облику имао је 997 чланова, подељених у четири књиге:
 - лична права,
 - породично право,
 - наследно право и
 - стварно право.

- У Швајцарском грађанском законуку има много правних празнина.
- Творорац Немачког грађанског законика желео је да сваку ситуацију у праву регулише на директан или индиректан начин.
- У Немачком грађанском законуку постоји упућивање, што значи да један параграф упућује на неколико других параграфа.
- Таквог упућивања нема у Швајцарском грађанском законуку.

- У праву је један од највећих проблема како попунити правну празнину.
- Тај задатак мора да обави судија.
- У Француској судија мора да се позове на одређени члан грађанског законика, па чак и када крши грађански законик.
- Хубер је ово питање решио на један занимљив начин – тако што је у законик унео одредбу да „ако се не може изнаћи одговарајућа одредба у закону, судија мора одлучити у складу с обичајним правом, а, у његовој одсутности, у складу с нормом коју би донео да је законодавац“.

- Рабел је величао Немачки грађански законик а био је веома критичан према Швајцарском грађанском закону:
- „Швајцарски грађански законик је као једна луксузна лимузина, коју мора да вози Савезни суд. Са том лимузином можете лако да настрадате и залутате“ (он је сматрао нужном допуну порозног законика од стране Савезног суда, где седе врхунски правници и који имају овлашћење да укидају пресуде нижих судова).
- Предност Немачког грађанског законика је у томе што сваки правник може да га примењује исправно – он је једна ружна локомотива која ће вас увек одвести на место где треба.

- Швајцарски грађански законик није под непосредним утицајем римскога права.
- Хубер је имао у виду стара германска обичајна права, нарочито старе грађанске законике појединих кантона, а пре свега Блунчлијев приватноправни законик.
- Многи посленици немачке правне науке Швајцарски грађански законик означили су германским законом, па су они благонаклони изнели став да Немачка треба у целини да усвоји Швајцарски грађански законик.

Ширење Швајцарског грађанског законика и његов утицај у свету

- Швајцарски грађански законик је извршио велики утицај у свету.
- Нарочито је коришћена француска верзија, јер је немачки језик тежак.
- У Турској царевини, после Првог светског рата, дошло је до удара који је извео Мустафа Кемал паша, касније назван Ататурк – отац Турака.
- Кемал је срушио султанат и увео националну републику (султанат је био једна исламска установа, султан је уједно био и халифа – верски вођа свих муслимана).
- Вера и држава морају бити одвојене по мишљењу Кемала.

- Кемал је спровео различите реформе.
- Конструисао је латиницу за турске гласове и укинуо арапско писмо.
- Уведен је грегоријански календар.
- Женама је забрањено да носе фереџе.
- Мушкарци су морали да скину фесове и ставе шешире.
- Ко би прекршио те одредбе, плаћао би велику глобу.
- Уводи се равноправност мушкарца и жене, дозвољава развод брака и забрањује отпуштање жене.
- Овај систем нарочито је заживео у градовима.

- Посебно је интересантно да је Ататурк хтео да уведе страна права.
- Један његов министар, Махмут Есат, школовао се у Швајцарској, и то је био један од разлога због којих је Турска потпуно усвојила Швајцарски грађански законик.
- Уз неке мање измене, извршена је тзв. рецепција Швајцарског грађанског законика.
- Године 1923. Законик је преведен је на турски језик.
- Показало се да је тај законик веома успешан.

- Међутим, проблем Турске био је у томе што је Кемалове реформе прихватило углавном градско становиштво.
- Сеоско становништво је наставило да живи по старом турском исламском праву, као обичајном праву.
- Ту се нарочито јавио проблем код отпуштања жене.
- Законик, који је Кемал усвојио, предвиђа само развод брака, што противречи исламском праву.
- И данас у Турској поново јача исламски фундаментализам и питање је да ли ће Кемалове реформе опстати и даље.

- Осим Турске, швајцарско приватно право извршило је утицај на права Шведске, Аустрије, Пољске, Чехословачке, Мађарске, некадашњег Совјетског Савеза и Југославије.